



## **ZGORNJE GORENJSKE** **Društvo za cerebralno paralizo**

Datum: 11. julij 2018

# **POROČILO O ENODNEVNI EKSKURZIJI V TRBOVLJE**

Trbovlje so s 17.500 prebivalci 9. največje mesto v Sloveniji, največje mesto v Zasavju in hkrati tudi kulturno ter upravno središče Zasavja in središče občine Trbovlje. Raztezajo se v ozki in več kot 7 km dolgi dolini s pretežno strnjeno zazidavo. Prvotnemu mestu je več kot dvesto let delovanja rudnika močno spremenilo podobo. Izginili so nekdanji pritoki Trboveljščice ( Limbarski, Dobrniški in Lakonški potok ), pa tudi vasi s temi imeni so žrtvovali rudniku. Danes so Trbovlje delavsko mesto, ki se je razvilo v letih socialistične izgradnje. Rudnik, cementarna in termoelektrarna s svojim dimnikom mu dajejo pečat. Trbovlje so eno redkih mest pri nas, ki so mesto postale šele 1952 leta. Takrat so tudi izdelali urbanistični načrt, ki je predvidel širjenje mesta ob novi glavni cesti. Težišče mesta je bilo predvideno na Vodah in pred Lokami, ki takrat še niso bile pozidane. K mestu se prištevajo tudi soseske, ki se vzpenjajo po bregovih nad dolino. Trbovlje so mesto od sredine 20. stoletja, vendar so se ljudje v teh krajih naseljevali že davno prej, o čemer pričajo najdbe ( kamnito kladivo v Lakonci in druge ). Naselja so bila majhna, večinoma le nekaj kmetij. Vpisane pa so že v Otokarjevem urbarju ( 1265 ). Kasneje se je število kmetij le počasi povečevalo, saj je bila zemlja skopa in bilo jo je malo. Sprva so se naseljevali na vrhovih. Tam so sredi 19. stoletja zgradili cesto. Z njo so povezali dolino s Savinjsko dolino. Obsavsko cesto proti Hrastniku in Zagorju so gradili Nemci med 2. svetovno vojno. Ob Savi v dolini je zelo malo prostora, zato je bilo tam kmetij malo, največ ob sotočjih potokov. Na levem bregu v naselju Na Savi so bile samo tri ( Južnova, Savškova in Bregarjeva ). Ob Belih slapovih je še videti razvaline navigacijskega poslopja, ki je bilo zgrajeno za časa cesarice Marije Terezije, saj so tod pristajali brodniki z ladjami, ki so vozile po Savi. Na meji z zagorsko občino je bila do nedavnega graščina Prusnik iz prve polovice 18. stoletja. Takrat so Savo regulirali in zgradili kanal skozi Bele slapove in brzice. Tukaj so zgradili hlev za vprežno živino, ki je vlekla ladje navzgor. Po izgradnji železnice je plovba po mestoma nevarni Savi ponehala. Prva gradnja železnice, ki je bila za tiste čase še posebno zahteven projekt je pripeljala v Trbovlje in druga mesta ob železnici veliko delavcev od drugod, predvsem iz Italije. Nekmečko prebivalstvo pa je bilo tukaj že prej, saj so premog začeli kopati Maurerjevi že leta 1804 v Lakoncah. Leta 1847 je erar ustanovil rudnik na Vodah, leta 1867 ga je prevzela Vodenska premogokopna družba in ga leta 1873 prodala Trboveljski premogokopni družbi. Istega leta so odkupili tudi Maurerjev rudnik in tako so bili vsi rudniki v Trbovljah združeni. Pred dograditvijo Južne železnice so vsi premogovniki na območju Zasavja imeli težave s transportom premoga. Maurerjevi so postavili steklaro, kopanje premoga pa opustili. Po dograditvi železnice so se razmere za prodajo premoga bistveno izboljšale, saj je bila prav železnica velik porabnik premoga. Leta 1873 je Trboveljska premogokopna družba steklaro opustila in jo preuredila v delavska stanovanja. Cementarno so zgradili leta 1876, upravno poslopje so postavili tik nad strugo Trboveljščice. Apnenec za cement so sprva dobivali za Klekom in v Retju. Istega leta so zgradili bolnišnico, šolo pa leta 1892. V tem času je imela v Trbovljah največ veljave nemščina. Le redki narodno zavedni Slovenci so si prizadevali za uveljavljanje slovenskega jezika. Med njimi je bila Ana Dimnik, gostilničarka. Gostilna Dimnik še stoji tam, kjer se cesta razcepi v Cesto oktobrske revolucije in v ulico Sallaumines ( imenovana po francoski občini Sallaumines, ki je od leta 1964 pobratena s Trbovljami ). Obrtniška cesta ( prej Cesta oktobrske revolucije ) vodi proti starim Trbovljam. Ob vhodu vanje je Peklarjeva ( tudi Arzenškova ) grofovsko hiša z večkapno streho, katere osnova izvira morda še iz časa celjskih grofov. Na burne dogodke po prvi svetovni vojni spominjata Cesta 1. junija in Trg Franca Fakina. 1. junija leta 1924 so se delavski mladinci spopadli z Orjuno, Franc Fakin pa je bil tistega dne žrtev političnega nasilja.

V soboto 7. julija 2018 smo se ob 7.00 uri člani društva SONČEK Zgornje Gorenjske odpravili na enodnevno ekskurzijo v Trbovlje. Naš prvi postanek smo tokrat naredili že v Radovljici, natančneje v OMV Bencinski servis Radovljica Jug - Boris Čuden s.p. Radovljica, kjer so nas prisrčno sprejeli in postregli s kavami, čaji ter rogljički. Vožnjo smo nato nadaljevali mimo Litije in Zagorja v Trbovlje. Ob prihodu v Trbovlje nas je prisrčno sprejela vodička Vesna Jesih, s katero smo si najprej ogledali mestno jedro. Vozili smo se po rudarskih kolonijah ( Žabja vas, Kurja vas ... ) in opazovali hiše, medtem ko nam je prijazna Vesna razložila veliko zanimivih stvari. Izvedeli smo, da so Trbovlje mesto, ki leži v geografskem osrčju Slovenije. Dve stoletji je bilo znano po kakovostnem premogu iz preteklosti pa tudi po burnih dogodkih, ki so desetletja v marsičem spreminjali tok ne le krajevne, pač pa tudi širše zgodovine. Slovi pa ta kraj tudi po odkritih, veselih, uspešnih, delavnih, pa tudi gostoljubnih ljudeh, ki imajo svojo kotlasto, razpotegnjeno dolino med Mrzlico in Kumom radi kot le malokdo. Trbovlje so bile že od nekdaj mnogo več, kot le prazno krajevno ime. Pisatelj L. Mrzel je že pred desetletji zapisal: » Kdor je bil enkrat doma v Trbovljah, bo težko pod soncem našel drugo domovino, zakaj vse, kar je doživel lepega, dobrega in gorja v tej kraljici naših črnih dolin, pojde z njim do konca življenja. Beseda Trbovlje mu je zmeraj ostala kakor svetel spomin, kakor prtajeno upanje njegovega srca, kakor njegov edini, poslednji cilj. V besedi Trbovlje je v resnici dovolj programa za celo človeško življenje «. Trbovlje, nekoč črna dolina so danes kraj z veliko zelenja, cvetja in sonca. Mnogi domačini, ki so pred leti odšli po svetu, pravijo, seveda z malo nostalgije, da je ta kraj med najlepšimi na svetu. Mesto leži ob reki Savi, ki je bila dolga stoletja njegova edina pomembna prometna povezava z ostalim svetom. To je veljalo vse do odkritja bogatih plasti premoga v začetku 19. stoletja in izgradnje železniške proge Dunaj -Trst. Desetletja je bilo eno redkih, če že ne najmočnejše rudarsko in industrijsko središče Slovenije, obenem pa tudi kulturno, upravno ter politično središče Zasavja, kar velja še danes. Vpeto je v Moravško - Trboveljsko podolje, v katero se zajeda razmeroma ozka, sedem kilometrov dolga dolina potoka Trboveljščica, razpotegnjena v smeri sever - jug. Obe pobočji sta poseljeni. Poleg stanovanjskih pa je tu tudi mnogo poslovnih, industrijskih, javnih in drugih pomembnih zgradb. Jedro naselja je strnjeno na dnu doline ob cesti, ki pelje od doline reke Save skozi mesto, čez Preval nad Podmejo in dalje skozi Marijo Reko v Savinjsko dolino. Iz Trbovelj vodijo ceste proti Ljubljani. Celju, Zagrebu in še kam. Nadmorska višina doseže ob izlivu Trboveljščice v Savo 217 m, proti farni cerkvi sv. Martina 300 m, v zatrepu doline pod Knezdolom pa 511 m. Trboveljsko kotlino objema venec srednjegorskih planinskih vrhov, ki so predgorje Savinjskih Alp. Na severu jo obkrožajo Mrzlica ( 1122 m ), Šterbenkel ( 869 m ), Sveta planina oziroma Partizanski vrh ( 1011 m ), na zahodni strani Tabor ( 697 m ), Ostri vrh ( 490 m ) s slemenom Velike peči. Na južni strani sta Bukova gora ( 552 m ) in Retje ( 500 m ), na vzhodni pa Žrebļev hrib ( 722 m ). Preko Save na dolenski strani dolino zaokrožajo vrhovi, ki še sodijo v območje Trbovelj. To so Kum ( 1220 m ), ki je najvišji vrh v Zasavju, Vodena peč ( 1070 m ), Kozlova gora ( 1027 m ) in še nekaj nižjih vrhov. Zasavske hribine so po nastanku iz različnih geoloških dob, od starega zemeljskega veka do najmlajše geološke dobe, in zato tudi različne sestave. Tu najdemo tako trde kamnine kot tudi rahle peske in glin. Močno razgibano pokrajino so oblikovale v dolgih geoloških dobah notranje zemeljske sile. Premog v Zasavju izvira iz novega zemeljskega veka - kenozoika, vrhovi pa so grajeni iz dolomita in apnenca. O najstarejši zgodovini Trbovelj ni veliko podatkov oziroma dokazov. Na Bukovi gori so odkrili temelje prazgodovinske stavbe in gomile. Podobne ostanke so odkrili tudi v samih Trbovljah. Med arheološka območja in spomenike sodijo še Čeče, Dobovec, Ključevica, Kum, Retje, Trbovlje - Loke, Trbovlje - Dunaj, farna cerkev sv. Martina in Župa. Sicer pa je bil kraj obljuden že v keltski dobi. V rimski dobi so Trbovlje pripadale upravnemu področju Klavdije Celeje, kamor so sodile npr. tudi Trojane. Zagotovo so se ljudje mudili v teh krajih tudi že v prvih stoletjih našega štetja. Trbovlje so prvič pisno omenjene v babenberškem urbarju iz leta 1220 - 1230 kot Prefeul, Prevuol, Trevol, Triuella, Trefeul, zadnja stoletja pa tudi kot Treboule in sedaj Trbovlje. Iz nekdanje vasi Trbovlje, ki je bila strnjena okoli farne cerkve, je leta 1850 nastala občina Trbovlje, ki je vključevala še druga naselja, tudi Hrastnik. Na mestu občinskega sedeža je po vsej verjetnosti nastala grofovsko lovsko hiša, kasneje znana kot Peklarjeva in Arzenškova hiša, sedaj pa jo domačini radi imenujemo kar gradič ali lovski dvorec. Zgradba velja za najstarejšo še ohranjeno hišo v Trbovljah. Nadvse pomembne pa so postale Trbovlje v zgodovini potem, ko so v začetku 19. stoletja tu našli premog in ga že leta 1804 pričeli kopati. Kraj je dobil gospodarsko in drugo veljavo še zlasti po letu 1849, ko so zgradili železnico od Celja mimo Trbovelj do Ljubljane in dalje v svet. Pomembno je tudi to, da je bila leta 1873 ustanovljena Trboveljska premogokopna družba, ki je v svoj krog povezala manjše premogovnike raznih lastnikov. Z geološkimi raziskavami so ugotovili, da na zasavskem območju leže pod površino velike zaloge kakovostnega rjavega premoga, pravo premogovno bogastvo. Intenzivno dvestoletno rudarjenje je tako v mnogočem spreminjalo podobo kraja. Premog so kopali tudi na površju. Takšni dnevni ali površinski kopi premoga so bili na Dobrni, Neži, Lakonci, Bukovi gori, Retju in drugod. Nekdanje obdelane površine so se skupno s kmeti umikale pred napredujočim rudarjenjem. Prvotna kmečka podoba Trbovelj je sčasoma zbledela in kraj se je preobrazil v rudarsko in industrijsko središče. Zadnja leta pa mesto dobiva prijaznejši obraz in postaja tudi turistično zanimivejše. Trbovlje so lahko ponosne na naravne znamenitosti, med katerimi sta krajinska parka Mrzlica in Kum nadvse pomembna. Med naravne spomenike štejemo tudi skalne može na Taboru, skalno pečino pod Završjem, Završki čeren, Belo peč, Čebulovo dolino, Čebine, sotesko Ribnika na območju Dobovca, pa brzice na Savi pri nekdanjem Prusniku, Medvedove jame na Mrzlici, znani pa so tudi Turkov prepad na območju Dobovca, Mitovškov izvir in slap ob Savi. Ogleda vredni so tudi umetnostni in sakralni spomeniki, tako npr. Pregljev mozaik na Delavskem domu, Batičevi spomeniki pred njim, Batičev salon v muzeju, Kalinovi spomeniki pred občino in bolnico, 12 cerkva in vrsta kapel ter drugih sakralnih obeležij

oziroma znamenj. Nadvse zanimivi so etnološki spomeniki v ožji in širši okolici Trbovelj, zlasti stare rudarske kolonije ( Njiva, Terezija, Žabja vas, Kurja vas ... ) ter številni kozolci. Omeniti pa je treba tudi zgodovinske memoriaine spomenike, kot so Čebine, Dimnikova hiša in Rudarski dom. Trbovlje so veljale že od nekdaj za nekakšno slovensko prestolnico ljubiteljskega kulturnega življenja. Že dolga leta se potrjujejo številni pevski zbori, svetovno znana je Delavska godba Trbovlje, uveljavljeni so gledališčniki, likovniki, plesalci in drugi. Njihove številne prireditve privabijo mnoge gledalce. Revije pevskih zborov, revije mažoret, srečanja pihalnih godb, srečanja likovnikov na ex temporih ( Relik, Kum, Javor, Dobovec ) in slikarska kolonija Knez - Knez vsako leto znova navdušijo mnoge občudovalce. Izvajalcem in obiskovalcem so na voljo številni kulturni objekti, kot so osrednji kulturni hram Delavski dom, pa tudi Dom svobode, Zasavski muzej, Knjižnica Toneta Seliškarja, Godbeni dom ... Zelo razgibana je tudi športna dejavnost. Priljubljeni so nogomet, rokomet, košarka, balinanje, kegljanje, tenis, karate, plavanje, v zadnjem času pa tudi jahanje, jadrno padalstvo in še kaj. Poleg športnega stadiona so na voljo še Športna dvorana Polaj, telovadnice, športna domova Rudar in Partizan ter teniška igrišča. Za planinska domova na Mrzlici ( 1122 m ) in Kumu ( 1220 m ), ki sta vzorno urejena in dobro oskrbovana ter privabljata mnoge izletnike, skrbita obe planinski društvi, svoje kočice pa imajo tudi lovske družine in sicer na Dobovcu, na Prevalu nad Podmejo in pod Javorjem. S svojo aktivnostjo opozarja nase še kinološko društvo, ki ima tudi vadbeni prostor in že vrsto let prireja državno razstavo psov na Kipah. Rekreativni in turizmu so na voljo še počitniški domovi, gostišča na Planini, pod Javorjem, na Dobovcu, na Podmeji in Vrheh. Smučarji lahko uživajo na urejenih smučiščih v Trotovniku in v Medvednici, kjer so smučarska društva ob svojih domovih postavila vlečnice oziroma žičnice. Med prireditvami rekreacijskega značaja pa je treba omeniti noveletni planinski pohod na Kum, prvomajska srečanja, družinsko planinsko srečanje ob dnevu državnosti junija na Mrzlici, kumsko nedeljo, nočni pohod z baklami na Mrzlico ob Miklavžu, tek po ulicah Trbovelj ob občinskem prazniku, kolesarski vzpon na Kum, srečanje Zasavcev in Savinžčanov na Mrzlici, tekmovanje v spustu z gorskimi kolesi » Downhill Javor«, kolesarski vzpon na Podmejo » Auf - zic« ter tekmovanje koscev na Anino nedeljo pod Sveto planino, ki vključuje tudi kmečke igre. Označene so tudi kolesarske poti: Trbovlje - Mrzlica - Trbovlje, Trbovlje - Kal - Trbovlje, Trbovlje - Sv. Planina - Podmeja - Trbovlje in Trbovlje - Kum - Trbovlje. Nato smo si ogledali dve avtentični rudarski stanovanji na Njivi. Videli smo stanovanja in bili smo zelo navdušeni, saj smo lahko spoznali kako so živeli nekoč. Zbirka skozi etnološko dediščino bivanjske kulture predstavlja in primerja dve ključni obdobji v zgodovini Zasavja: 20. leta 20. stoletja, ko so si Revirji prislužili pridevnik » rdeči« in 60. leta 20. stoletja, ko je v spremenjenih družbenih razmerah za Revirje postal relevanten termin » proletarski«. Dve posamezni zbirki ločuje ena stena in 40 let. Karakteristike prvega stanovanja iz 20. let 20. stoletja ( odprto 1984 ) so: neometan vzdignjen štedilnik, leseno stranišče na hodniku in nadometna električna napeljava, kar vse je dvignilo nivo bivalne kulture nad kmečkega. Tipična so še opečnata tla v kuhinji in lesena v sobi, z apnom zbeljene stene, gredenca, metrga, aluminijaste in železne žlice, komaj kak nož, stoli brez naslonjala ( » štokerli« ), ptičji kletki, stenska dekoracija z vezanimi prti ( » vandšonarji« ), neenaki garderobni omari ( » kostna« ) zakonski postelji in pomožno ležišče ( » rajšpetel« ), » kahla«, zibelka, » singerica«, slika sv. Barbare, nekaj orodja, pleten » rajzekerfer« in drugo. Značilna za to obdobje je prenaseljenost in skromna oprema, kakršno je dopuščal ekonomski položaj rudarskih družin, ki so se preživljale z eno plačo. V drugem stanovanju iz 60. leta 20. stoletja ( odprto 2003 ) so najbolj povedni prizidek pred kuhinjo ( veranda ), vodovodna napeljava v kuhinji ( posledica lastne angažiranosti stanovalcev ), pralni stroj, hladilnik, štedilnik na trdo kurivo in električni » koher«, kuhinjski elementi zasnovani po t.i. » švedski kuhinji«, slika Josipa Broza Tita, radio z gramofonom in zraven kup vinilnih plošč, kavč, na katerem kraljuje okrasna punčka iz Trsta, kar govori o odpiranju mej v novi družbeni ureditvi, izboljšanjem ekonomskem položaju z dvema plačama v družini in zmanjšanjem številu otrok, kar je omogočalo dvig osebnega standarda. Skupna obema stanovanjskima enotama pa je skromna kvadratura tipskih stanovanj, kakršna je pripadala rudarskim družinam: 25 m<sup>2</sup> in 29 m<sup>2</sup>. Skoraj vsi kosi pohištva in drobni inventar so originalni. Posebno pričevalno vrednost daje zbirka ambientalna » in situ« postavitev. Po ogledu rudarskih stanovanj smo se odpravili v Delavski dom Trbovlje, kjer smo najprej poskusili slastno metovo potico z ocvirki. V Delavskem domu ima svoje prostore 4. dritl, ki predstavlja virtualni muzej rudarstva, projekt, ki povezuje življenje rudarjev in industrijsko zgodovino mesta s pomočjo novih tehnologij. Projekt 4. dritl je nastajal več let. Za 210. obletnico začetka rudarjenja v Trbovljah so leta 2014 pripravili priložnostno razstavo 4. dritl, ki je zaradi navdušujočih odzivov ter velikega števila obiskovalcev kar klicala po tem, da postane stalna, da se razširi in nadgradi s sodobnimi tehnologijami. Celotni kletni prostori Delavskega doma so sami po sebi primerni za takšno postavitev, kot je danes. S pridom so uporabili vse prednosti » katakomb«, kot jih imenujejo. No in za nekaj časa smo se tudi i počutili kot rudarji. Nadeli smo si čelade in se sprehajali skozi virtualni muzej rudarstva, videli smo pristno rudarsko opremo in dobili občutek, kot da smo resnično v jami. Vsi materiali in orodja so avtentični, nekateri dobesedno pripeljeni iz jame. Originalno leseno rudniško podporje so pomagali postaviti upokojeni rudarji iz društva za ohranjanje rudarske dediščine Perkmandelj, ki so s svojim delom dosegli popolnoma realističen vtis. Cilj Virtualnega muzeja rudarstva 4. dritl je ne samo ohranjanje industrijske kulturne dediščine z novomedijskimi orodji, temveč z njimi tudi izvajanje različnih programov izobraževanja, virtualni ogledi realnih rudniških rovov ter druge rudarske opreme. Prav tako smo lahko opazovali socialno življenje, torej avtohtono trboveljska subkulturo in to na vseh področjih, od kulinarike, glasbe, bivalnih posebnosti, samosvoje govornice ter še kaj. Presenečeni smo bili kako posrečen spoj realnosti in navidezne resničnosti ( VR ) utemljuje zgodovino, spregovori o njej na zanimiv in inovativen način. Trbovlje so bile nekdaj rudarsko mesto, a danes še zdaleč niso več črne in sajaste. Dolina je

zelena, polna naravnih lepot in posebnosti, ki jih ne boste videli nikjer drugod. Trbovlje, nekoč črna dolina, so danes kraj z veliko zelenja, cvetja in sonca. Celotno Zasavje pa v svojih nedrjih skriva mnoge še neodkrite bisere. V drugem delu smo si s pomočjo očal oculus, ki omogočajo prikaz navidezne resničnosti, sprehodili skozi premogovnik, se prebijali čez pravi rudniški rov, opremljen z originalnimi rudniškimi eksponati, s svetlobnimi in zvočnimi efekti, hologrami in projekcijami. S pomočjo najsodobnejše opreme za navidezno in razširjeno resničnost smo vstopili v svet rudarjev, kakršen je bil pred 100 leti. S sodobno tehnologijo je bilo predstavljeno tudi življenje družin v rudarski koloniji in njihov boj za boljši jutri. Po ogledu nas je pot vodila do Trboveljskega dimnika, ki je 360 m visok dimnik Termoelektrarne Trbovlje ( TET ), najvišja zgradba v Sloveniji in najvišji dimnik v Evropi. Po zgraditvi, ko je leta 1976 nadomestil prejšnji le 80 m visok dimnik se je onesnaženost zraka z žveplovim dioksidom razporedila bolj enakomerno po Sloveniji; v Zasavskih dolinah se je zmanjšala, povečala pa se je v višje ležeči vasi Dobovec in v Savinjski dolini. Dimnik je projektiralo nemško podjetje Karrena iz Düsseldorfa pri gradnji pa so sodelovali tudi slovenski in bosanski gradbeni strokovnjaki in posebej usposobljeni delavci. Zasnovan je tako, da bi prenesel potres do 10. stopnje po Mercallijevi lestvici ob močnem vetru niha do skoraj enega metra. Graditi so ga začeli septembra 1974, ko so v živo skalo vgradili 62 železobetonskih pilotov v obliki valjev s premerom 1,7 m in dolžino 13 m. Dimnik ima ob vznožju premer 27,5 m, premer vrha betonskega plašča pa meri 7,7 m, nad čemer je dozidana še šamotna tuljava. Svetli premer notranjosti dimniške ( šamotne ) tuljave od vrha do tal, znaša 5 metrov. Do zaključka del so vanj vgradili 11.866 m<sup>3</sup> betona, 1.079 ton rebričastega betonskega železa ter 950 ton šamotnega in izolirnega materiala. Dimnik so namenu predali na trboveljski občinski praznik 1. junija 1976, ocena stroškov pa je takrat znesla več kot 100 milijonov jugoslovanskih dinarjev, kar bi ob upoštevanju inflacije danes znašalo okoli 20 milijonov evrov. Po ogledu smo se odpravili proti najvišjemu vrhu Zasavja, 1220 metrov visokem Kumu. Krajinski park Kum nudi zanimive ogledne naravne in kulturne dediščine. Tik pod vrhom Kuma stoji ob poti proti vrhu na prostem več skulptur, ki so jih v zadnjih letih ustvarili domači in tuji umetniki. Forma Viva je v Sloveniji uveljavljena oblika razstavljanja kiparskih stvaritev na prostem, posebnost te pod Kumom pa je ravno njena lega, saj gre za najvišjo ležečo Forma Vivo. Pri eni skulpturi smo naredili tudi postanek, da smo si jo ogledali. Ko smo prispeli na vrh Kuma se nam je odprl prečudovit razgled na okoliško hribovje, cerkev sv. Neže, kapelico sv. Jošta in RTV oddajnik. Rahlo utrujeni, vendar dobre volje smo se odpravili do Planinskega doma na Kumu, kjer so nam pripravili okusno kosilo. Potem smo si ogledali idilično cerkvico sv. Neže ter od zunaj RTV oddajnik. Vseh lepih stvari je enkrat konec in žal smo se morali posloviti od prijaznih domačinov in enkratne vodičke, ki nam je polepšala sobotni dan.

Namen enodnevnega izleta v Trbovlje je bil v prvi vrsti, da se spoznamo med seboj, družimo ter zabavamo, po drugi strani pa si izmenjamo izkušnje, s tem pa želimo invalidnim osebam pomagati pri vključevanju v normalno življenjsko okolje, naučiti jih samostojnega in neodvisnega življenja ter osamosvajanja od staršev, po drugi strani pa pridobivanje novih izkušenj v različnih okoljih in situacijah.

Posebno se zahvaljujemo vodički Vesni Jesih za vso pozornost in prijaznost, ki jo je izkazala do naših članov na enodnevnem izletu v Trbovljah. Preživeli smo nepozaben dan, ki pa je žal prehitro minil. Ostal nam bo še dolgo v lepem spominu.

Pripravila:  
Vanda Hrovatin

predsednik  
Jernej Kocjančič

***Društvo SONČEK ZGORNJE GORENJSKE*** je vpisan v register društev, ki ga vodi Upravna enota Jesenice / zaporedna številka : 168 / matična številka : 1173162 / šifra dejavnosti : 94.991 / davčna številka : 52760545 / E - pošta: [soncek@telesat.si](mailto:soncek@telesat.si) naslov: Cesta maršala Tita 65 Jesenice 4270 / telefon : 051 604 - 789 / TRR: 03186 - 1000368041 / Odločba MDDSZ o vpisu v register invalidskih organizacij številka : IO - 017/01